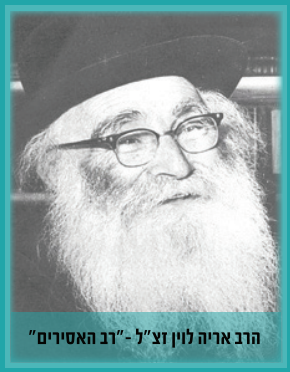
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

גליון מספר 261 | כ"ו סיוון תשפ"ב

פרשת קרח

דרך חיים

המן שהיה יורד לדור המדבר נקרא "והמן כזרע גד הוא" (במדבר יא ז), שהיה המן מגיד מיהו צדיק ומיהו רשע, כלשון המדרש (בובר במדבר יא ח): "שטו העם וגו' אלו המתרעמים הרשעים שלא היו מוציאים מן בקרב המחנה, הבינונים מוצאים אותו סביב למחנה, והצדיקים מוצאים אותו בפתח ולוקטים אותו". מי הם אותם הרשעים? אלו דתן ואבירם שהיו מותירים מן המן עד הבוקר (תנחומא בשלח כד).

ומאחר שבירר המן את רשעותם, מה מקום היה לבני ישראל להסתפק אם הצדק בצד משה ואהרן או בצידם של קרח דתן ואבירם? הלא עין בעין ראו שהמן ירד על פתחי משה ואהרן, בעוד קרח דתן ואבירם נצרכו להרחיק ולחפש. כותב בעל שבט מוסר (פרק לז): "ותדע כמה קשה המחלוקת לפני הקדוש ברוך הוא דבמעשה העגל שהיו בשלום לא נפסק המן עד שהקריבו ממנה לפני העגל (מדרש תנחומא), ובמחלוקתו של קרח לא ירד באותו יום". טעם הדבר הוא משום שהמן ירד בזכותו של משה רבנו (תענית ט.), שעל כן נקרא שמו ירד (מדרש הגדול שמות ב י). ובהפסקת המן הרי סימנו להם מן השמים כי אם יפנו אחר קרח ועדתו הרי שימותו ברעב, ואם כן כיצד בכל זאת הימרו על חייהם?

אדרבה, ממקום זה היה קרח בא ומשכנע את ישראל, ומראה להם כיצד כל הפסקת המן נעשתה בשל היות משה בעל מחלוקת. מעין זה מצינו אצל אחאב, שאחר שלוש שנות בצורת בשל ריבוי העבודה-זרה בכל אורך ורוחב ארץ ישראל רואה הוא את אליהו שהכריז על הבצורת ואומר לפניו "האתה זה עכר ישראל" (מלכים א יחי ז). וכשם שאחאב האשים את אליהו בבצורת, כך האשים קרח את משה במה שהגשם לא ירד.

מסופר על הסבא קדישא מרדושיץ, שהיה עני מרוד, והלך ברגלו להקביל את פני רבו - החוזה מלובלין. עברה על פניו עגלה עם חולה מסוכן, שמחלתו הלכה וגברה. הרופא המקומי כבר נואש מרפואת אותו חולה ושלח את החולה אל הפרופסור המומחה בעיר הגדולה לובלין, בתקווה ששם יצליחו ברפואתו. לצד אותו חולה רכבו בעגלה גם שני בניו בדרכם ללובלין. בדרכם, משראו את הסבא קדישא כדמות אברך המשרך דרכו העלוהו עימם אל העגלה. משראה הסבא קדישא את סבלו של החולה הדבר נגע לליבו, והחל באמירת תהלים נרגשת בהשתפכות הלב. ככל שהתקדמה הנסיעה הוטב מצבו של החולה, עד אשר תמה אל בניו מדוע לוקחים הם אותו ללובלין לצרכי רפואה והלא בריא

המשך בעמוד הבא

הגליון מוקדש לעילוי נשמת

שרה בת יעקב ז"ל

טלפון: 1700-700-999 | **דוא"ל:** office@ish-tsadik.org.il | **אתר:** www.ish-tsadik.org.il

כמים חיים

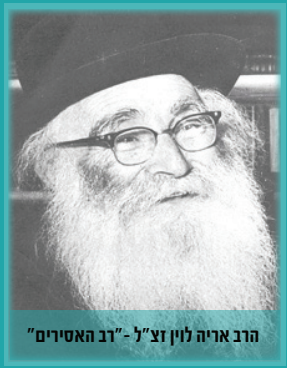
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

דרך חיים

הוא. הבנים יצאו מכליהם והתפלאו עד כמה נכון הוא הפתגם: לרופא קטן מתלווה מלאך קטן, ולרופא גדול מתלווה המלאך רפאל בעצמו - כמה גדול כוחו של הרופא שרק ברצותם לנסוע אל אותו פרופסור וכבר הוטב מצבו של החולה עד בלי היכר. התנצלו הבנים בפני הנוסע על כך שנאלצים להוריד אותו מן העגלה ולשוב חזרה לעירם בזכות הרופא הגדול. הרבי מרדושיץ היה מספר סיפור זה וחותם במשיכת כתפיים: איני יודע אם אמירת התהלים פעלה, אבל מדוע לא תלו זאת במצות החסד של העלאת עובר אורח לעגלתם?! מכאן אנו למדים עד כמה כל אדם מתרגם את מאורעות חייו מנקודת מבטו.

אומרת הגמרא (יומא נד:): "אמר ריש לקיש: בשעה שנכנסו נכרים להיכל ראו כרובים המעורין זה בזה, הוציאון לשוק ואמרו: ישראל הללו, שברכתן ברכה וקללתן קללה, יעסקו בדברים הללו? מיד הזילום, שנאמר "כל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה"". טענת אומות העולם כלפי ישראל הייתה מצד היות ישראל בעלי כח ברכה וקללה, כח רוחני, אם כן כיצד מה שעומד ביסוד המקדש שלהם הוא עניין של קשר איש ואשה?! אלא שלאמיתו של דבר הכרובים החבוקים מסמלים את חיבת ישראל לפני אביהם שבשמים, שאף בשעת החורבן רצויים הם לפני אביהם שבשמים. אלא שהכל נובע מהמבט שלנו על המציאות. אדם לעולם שופט לפי ההכרה והתודעה שלו את המציאות. כפי שאומר הנביא ישעיהו (ה כ): "הוי האמרים לרע טוב ולטוב רע שמים חשך לאור ואור לחשך שמים מר למתוק ומתוק למר".

ממילא נבין שעל אף שלכאורה ראו כל עדת ישראל שהמן לא ירד בפתח אהלו של קרח, ועוד נוספה ראייתם שביום המחלוקת לא ירד כלל המן - לא היה די בזה. כי עדת קרח פירשו את הדבר לפי תפישת עולמם, שבזה ישנה הוכחה לצדקתו של קרח, כי בשמים מקפידים על דרכו של משה רבנו. בעל מחלוקת ועין הרע על הזולת תמיד יעוות את דרכי המציאות למצוא בה הצדקה לאורחותיו המקולקלות. זהו כאבו של משה רבנו באמרו "סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה ואל תגעו בכל אשר להם פן תספו בכל חטאתם" (במדבר טז כו), בשל היותם בעלי עין הרע ומבט מעוקל על המציאות.

שבת שלום!

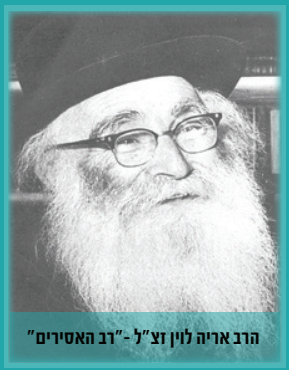
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

בשנת תש"ז ביקר ר' אריה בבית הסוהר בתאו של נידון למוות. האסיר ביקש ממנו לבקר את אשתו ולמסור לה שאצלו הכל בסדר וכי הוא דורש בשלומה. ר' אריה הגיע ביום שישי אחר הצהרים לשכונה בה גרה אשתו של האסיר, אך לא מצא את הכתובת אותה מסר לו האסיר. בחיפושיו נכנס לאחת החצרות, דפק על דלת אחת ופתחה לו אשה. לשאלתו על הכתובת שחיפש אמרה לו שימתין רגע, ומיד תראה לו את הדרך. האשה הניחה כמה דברים במקומם ובאה איתו. לאחר כמה דקות הליכה הראתה לו היכן גרה אותה אשה שחיפש.

לאחר שהראתה לו את המקום, שאלה ר' אריה מדוע לא הסבירה לו את הדרך והטריחה את עצמה לבוא עימו. השיבה האשה כי בתו של הרב שלזינגר היא, ולפני פטירתו קרא אביה לכל ילדיו ואמר להם כי כל אדם צריך לקבל על עצמו מצוה מיוחדת בה ידבק. אביה הציע לה לבחור במעשה זה, שכאשר תישאל על כתובת קרובה לא תספר בעל פה, אלא תוביל את השואל למקום עצמו. כשהגיע ר' אריה לביתו רשם את הסיפור ביומנו, וקיבל על עצמו כי גם הוא ינהג כן מעתה.

(דרך אבות עמ' קצ)

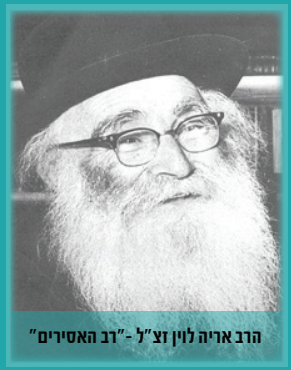
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

ההכנות השונות לשבת בכלל כבוד שבת הן, עד אשר גדולי עולם הקפידו להשתתף בגופם בהכנות הללו, ולא להסתפק במה ששאר בני הבית או עובדים בשכר יעשו את ההכנות בעבורם (שלחן ערוך או"ח רנ א). כפי שמתארת הגמרא (שבת קיט.): "רב ספרא מחריך רישא (חורך ראש בהמה לאכילה), רבא מלח שיבוטא (דג), רב הונא מדליק שרגי (הדליק נרות), רב פפא גדיל פתילתא (הכין פתילות לנרות), רב חסדא פרים סילקא (חתך ירק), רבה ורב יוסף מצלחי ציבי (ביקע עצים), רבי זירא מצתת צתותי (הדליק אש), רב נחמן בר יצחק מכתף ועייל מכתף ונפיק (סחב על גבו דברים לצרכי השבת)". וכן פסק מרן המשנה ברורה (סימן רנ ס"ק ג): "דמצות כבוד שבת מוטל על כל אדם, וכדכתיב "וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מכובד". ומצוה בו יותר מבשלוחו". והוסיף בביאור הלכה (ד"ה ישתדל) שאין זה חוב גמור, אך הוא עין חובה משום כבוד השבת, וזהו הטעם שביטלו כל גדולי האמוראים תורתם עבור עניין יקר זה.

מצוה נוספת למצות כבוד שבת הנוהגת כבר בהכנותיה היא מצות עונג שבת, שהיא מצוה מדברי נביאים, שנאמר "וקראת לשבת ענג". ומעלה גדולה יש במצוה זו, עד שלימדונו חז"ל כי "כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים... נותנין לו כל משאלות לבו" (שבת קיח), "כאילו מענג את מי שאמר והיה העולם" (תדבא"ר כד), "זוכה ויושב בישיבה שלמעלה" (מדבר הגדול דברים ה טו), "זוכה ויושב בישיבה של מעלה... זוכה לגדולה... יורש העולם הזה והעולם הבא... תפילתו נשמעת" (משנת ר' אליעזר כ).

כה רבה היא מעלת מצוה זו עד שהורונו חכמים כי ישתדל האדם לענג את השבת במאכלים חשובים, ואם אין הדבר ביכולתו לענג במאכלים חדשים יכין על כל פנים מאכל אחד מיוחד לכבוד השבת. למעשה פסק מרן המשנה ברורה (פתיחה לסימן רמב) כי אדם עני יימנע שבאם יענג את השבת יבוא לפשיטת יד - יימנע מאכילת ג' סעודות והכנת מאכל מיוחד, ויסתפק בהכנת ב' סעודות רגילות בלבד. אך כל מי שהדבר בידו אפילו בדוחק, כך שלא יגיע לפשיטת יד, ישתדל להדר בסעודותיו.

אופן התענוג הוא דווקא באכילת מאכלים המענגים את אותו האדם (מ"ב רמב סק"א). לכן אדם שבאופן אישי סובל מאכילת השבת עקב בעיית בריאות יכול להימנע ממנה (או"ח רפח ב). אך אם עושה כן לשם סיגוף וכפרה על עוונותיו - יש בדבר איסור גמור. לצד זאת, לא יגיע לתאווה ואכילה גסה אלא ייזהר בהנהגת אכילתו באופן הראוי גם בשבת קודש (ראשית חכמה טו לג, כף החיים בשם המגיד מישרים למרן הב"י).

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

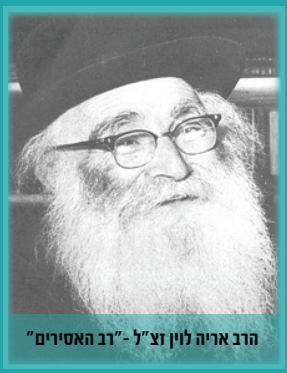

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה | האם מי שקיבל תוספת שבת בפלג המנחה, ורוצה לאכול דבר מה לפני שילך לתפילת קבלת שבת וערבית (שיתקיימו בזמנם בשקיעה) ולכאורה אינו יכול לעשות קידוש עם ברכת 'מקדש השבת' (כיון שסעודתו לא תמשך לתוך צאה"כ כדברי המהר"ל, וכן אינו עושה על לחם כדברי הגר"א), יכול לברך בפה"ג ואז לאכול?

תשובה | ראשית, יש להתייחס לעניין קידוש עם ברכת מקדש השבת בסעודה שלא תגיע לצאת הכוכבים. דברי המהר"ל הללו מוזכרים בפסיקת הב"ח (או"ח תעב), שסעודת שבת חייבת להיות משחשיכה, וכן פסק השל"ה הקדוש. רק יש לסייג שהביאור הלכה (סי' רסא) כותב שאדם שעושה מלאכה בזמן של תוספת שבת או בשעה שהציבור קיבלו על עצמם את השבת אף שהוא בין השמשות - אין בזה קנס משום מעשה שבת. ממילא, אם נוסיף לכך את דברי הט"ז (סי' תר) שמקל לעשות עירובי חצרות גם אחר קבלת שבת, והביה"ל בשם דרה"ח שכל שבות לצורך מצוה מותרת גם אחר קבלת שבת של הציבור, כגון באדם שלא הניח תפילין של רבנו תם או ספירת העומר (סי' תפט) או שלא נטל ד' מינים בסוכות - אנו מורים שמותר לעשותם. ממילא לעניות דעתי, אדם שקיבל תוספת שבת ורוצה לאכול דבר מה יכול לאכול בלא קידוש, כיוון שאין אכילתו אכילה של סעודת שבת. אך יאכל פחות משיעור של קביעת סעודה וישתה כרצונו.

אמנם אם כבר הדליק נרות, שבזה לדעת בני אשכנז יש קבלת שבת מלאה, שוב עליו לעשות קידוש שיכול לעשותו רק אחר צאת הכוכבים לדעת המהר"ל הנ"ל.

שאלה | האם גם היום יש להיזהר שלא לזרוק ציפורניים ברחוב?

תשובה | גם היום צריך להיזהר ולהקפיד על מה שכתוב בגמרא (נידה יז.) שכל מי שזורק צפורניו ברשות הרבים חייב בנפשו, ושהחשש הוא דווקא במקום שיש נשים בהיריון. אמנם הגמרא עצמה מלמדת שאן אדן מכנס את הציפורניים שעל גבי הקרקע ע"י מטאטא ומזיז אותן ממקומן אין הן מזיקות עוד. והרמב"ם השמיט את כל דין זה ולא ציינו כלל, ולכן רצה בעל ארצות החיים לטעון שלדעת הרמב"ם אין לחשוש לזה כיום, וכמו שכתב המהרש"ל (חולין פ"ז) שכיום לא חיישינן לרוחות וכדומה. אמנם הרי"ף והרא"ש (מסכת מו"ק) הביאו את עניין זה, ולכן יש לחוש לעניין זה גם היום. וראיתי בספר קובץ תשובות (ח"ד) מדו"ז מרן הגרי"ש זצ"ל שדן לגבי טלטול הציפורניים שנשארו בבכוס ושכח לזורקם קודם השבת, והתיר לטלטלן משום שהחמיר בעניין של הסכנה גם היום. וידוע לנו במשפחה שהוא עצמו היה שורף את הציפורניים על גבי האש של הכיריים. ובמקרה שנפלו הציפורניים בטעות על גבי הרצפה יש לטאטא את האזור ולגרפן עם שאר הלכלוך ואזי אין יותר חשש בזה.